

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 14.10.2007

Číslo: Ročník 17 (2007), Číslo 3

Sekce: Okénko do světa

Název článku: Nejen o pojízdných a plovoucích knihovnách v Norsku

Autor: Eva Svobodová

Zdroj: <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=847>

Nejen o pojízdných a plovoucích knihovnách v Norsku

Eva Svobodová

Norsko je neobyčejná země. Pro svou krásnou, ještě nezničenou přírodu se stává turisticky vyhledávanou destinací. Název země vznikl z výrazu Nord-weg, v překladu "severní cesta". Podle pobřeží vedla totiž od nepaměti prastará námořní obchodní trasa. Nejstarší archeologické nálezy vypovídají o tom, že pobřeží Norska bylo osídleno před 8 000-12 000 lety. K prvnímu sjednocení kmenových svazů a k nástupu královské moci došlo roku 872. V roce 1261 bylo k Norsku připojeno Grónsko a o rok později Island. Ve čtrnáctém století začaly skandinávské země vytvářet personální unie, roku 1397 vznikla unie s Dánskem a Švédskem. Norsko zůstalo v tomto svazu až do roku 1814 a postupně se z něho stávala bezprávná dánská kolonie. Až do 17. století nemělo vlastní knihtisk, spisovným jazykem byla dánština a norský mluvil jen prostý lid. V roce 1814 se Dánsko vzdalo Norska ve prospěch Švédska, ponechalo si Island, Faerské ostrovy a Grónsko. V roce 1905 byla unie se Švédskem zrušena. Na trůn byl zvolen norským parlamentem dánský princ Karel, který se jako Hakon VII. stal norským králem a vládl až do roku 1959. V současné době patří Norsko k nejvyspělejším evropským státům. Jeho bohatství pramení především z rybolovu, těžby ropy a ze systému vodních elektráren, díky nimž se stalo energetickou velmocí. Původní obyvatelé severní Evropy, kteří přišli do Skandinávie v pozdní době ledové, cca před 12 000 lety, jsou známí pod názvy Laponci, Lopaři nebo Finové. Jejich potomci, kterých žije v Norsku asi 30 tisíc, však dávají přednost původnímu názvu Sámové. Až do 60. let 20. století byli utlačováni majoritní společností, ale v následujícím období se jejich sociální podmínky zlepšily, sámština se začala vyučovat na školách, vychází v ní několik periodik. Tradičním polonómádkým životem žije v současnosti asi 2 000 Sámů. V roce 1989 byl zřízen v Karasjoku Sámský parlament. Norsko má 4,5 mil. obyvatel a je rozděleno na 20 větších územních celků (krajů).

Knihovní síť tvoří asi 900 knihoven. Stačí se zaregistrovat v jedné z nich a vystavený průkaz opravňuje k bezplatnému půjčování knih po celém Norsku. První knihovní zákon vyšel v roce 1935, poslední v roce 2003. Na chod knihoven přispívá stát, zodpovědnost za ně mají jednotlivé územní celky - komuny. Národní bibliografie Norska je vydávána od roku 1883. Od roku 1989 zde platí nový zákon o povinném výtisku. Dřívější z roku 1781 se vztahoval ke Královské knihovně v Dánsku (v souvislosti s personální unií) a od roku 1815 platil pro Univerzitní knihovnu v Oslu. Souborný katalog BIBSYS zahrnuje vědecké a vysokoškolské knihovny a Národní knihovnu. Celý projekt byl zahájen už v roce 1972, v současnosti v něm pracuje 70 knihoven a má více než 3 mil. záznamů.

Knihovnictví je možné studovat pouze v bakalářském studijním programu. Jeho absolvování stačí pro to, aby se knihovník mohl stát ředitelem knihovny. Magisterský

studijní obor se teprve připravuje. Jen asi polovina z celkového počtu pracovníků v knihovnách má knihovnické vzdělání.

Působí zde knihovnická asociace NLA - The Norwegian Library Association, která sdružuje 3 300 členů, jak individuálních tak institucionálních. Má několik sekcí: Knihovny pro děti a mládež, Medicína a zdraví, Knihovna ve škole atd. Další institucí, která se věnuje knihovnám, je Norský archivní, knihovní a muzejní úřad, který byl zřízen v roce 2003. Zabývá se podporou celoživotního učení, digitalizací, doplňováním a konzervací sbírek a spoluprací mezi paměťovými institucemi. Jedním z jeho hlavních úkolů je též reforma knihoven.

Vzhledem k velkým vzdálenostem mezi jednotlivými osadami, které jsou navíc tak malé, že není efektivní zřizovat zde kamenné knihovny, využívá norské knihovnictví velké množství bibliobusů a jednu loď. Plovoucí knihovna Epos nabízí své služby na ostrovech při západním pobřeží Norska a byla postavena přímo pro účely knihovny. Je 80 stop dlouhá, má 6 tisíc svazků a navštíví dvakrát ročně 250 malých komunit. První plovoucí knihovnu měli v Norsku už v roce 1959. Své knihovny mají i Sámové. Speciální sámská knihovna, která vznikla v roce 1954, je dnes součástí Sámského parlamentu. Protože Sámové žijí roztroušeni po velkém území, knihovní služby jsou jim též poskytovány pomocí bibliobusů. V současnosti jsou pro Norsko velkým problémem přistěhovalci; pomoci při integraci cizinců mají i knihovny.

Historie Národní knihovny Norska se začíná psát daleko později než v ostatních evropských zemích. V roce 1811 vznikla Norská univerzita v Oslu a s ní i knihovna. Ta po zániku personální unie s Dánskem v roce 1815 převzala funkce národní knihovny. K osamostatnění Národní knihovny došlo až roku 1999. Nejstarší vědeckou knihovnou je Knihovna vědecké společnosti v Trondheimu, která byla založena v roce 1760. První obecní knihovny byly zakládány na konci 18. století. Podle zákona každá obec a škola musela mít knihovnu.

Tak jak láká Norsko turisty svou přírodou, přitahují norské knihovny pro svou vysokou úroveň a špičkové informační technologie české knihovníky sbírající zkušenosti pro budování svých knihoven. Z našeho regionu navštívila norské knihovny Zdeňka Voplatková z knihovny Fakulty vojenského zdravotnictví v Hradci Králové v rámci studijní cesty pořádané Státní technickou knihovnou v roce 2002 (U nás, 2003, č. 3). V roce 2005 se v Norsku konal kongres IFLA, jehož se zúčastnilo několik předních českých knihovníků (Čtenář, 2005, č. 11 a Ikaros, 2006, č. 1). Nejnovější trendy severského knihovnictví sledovali též ředitelé krajských knihoven na své letošní studijní cestě do knihoven v Oslu a Drammenu (článek o reformě norských knihoven bude publikován v říjnu v časopise Čtenář). Knihovníci nezapomínají na knihovny ani na svých soukromých cestách: před dvěma lety se s námi o své dojmy z norských knihoven za polárním kruhem podělila paní Eva Čečková (U nás, 2005, č. 3).

Seznam použité literatury:

- ČEČKOVÁ, Eva. Knihovny za polárním kruhem. U nás, 2005, roč. 15, č. 3, s. 33.
 BARTUŠKOVÁ, Eva. [Recenze na: Changes in Public Libraries in Norway (Změny v norských veřejných knihovnách). Scandinavian Public Library Quarterly, 1994, - roč. 27, č. 3, s. 9-13.]. Čtenář, 1995, roč. 47, č. 4, s. 157-158.
 BULÍNOVÁ, Eva. Souborné katalogy ve Skandinávii. Ikaros [online], 2003, roč. 7, č. 12.
 BURGETOVÁ, Jarmila. Knihovny - cesta objevů : téma 71. výroční konference IFLA. Čtenář, 2005, roč. 57, č. 11, s. 353-354.
 SKOLKOVÁ, Linda. Norské knihovnictví bylo představeno v Praze. Ikaros [online], 2004, roč. 8, č. 3.
 SOSNA, Karel. Český knihovník v zemi fjordů, jezer a hor. Čtenář, 2005, roč. 57, č. 11, s.

355-358, 6 il.

STOKLASOVÁ, Bohdana. IFLA 2005 a postřehy z norských knihoven. Ikaros [online], 2006, roč. 10, č. 1.

VOPLATKOVÁ, Zdeňka a KŮR, Alexandr. Zpráva ze studijní cesty do univerzitních knihoven Dánska a Norska. U nás, 2003, roč. 13, č. 3, s. 25-26.

© 2000-2004 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz
· knihovna@svkhk.cz · studovna@svkhk.cz · <http://www.svkhk.cz>